

Daniel Glattauer
VSAKIH SEDEM VALOV

Alle sieben Wellen

Koprodukcija z Mestnim gledališčem Ptuj

Premiera v PGK **19. september 2015**

Premiera v MGP **30. september 2015**

Avtorja dramatizacije **Daniel Glattauer** in **Ulrike Zemme**

Prevajalka **Lučka Jenčič**

Režiser **Alen Jelen**

Dramaturginja **Marinka Poštrak**

Scenografinja **Vasilija Fišer**

Kostumografinja **Belinda Radulović**

Glasbena oblikovalka **Darja Hlavka Godina**

Avtor videa **Matevž Jerman**

Snemalec slike **Fabris Šulin**

Avtor posnetkov iz zraka **Mitja Klodič**

Lektor **Tomaž Gubenšek**

Oblikovalec maske **Matej Pajntar**

Oblikovalec svetlobe **Bojan Hudernik**

Igrata

Emmi Rothner **Vesna Slapar**

Leo Leike **Rok Vihar k. g.**

Glas Bernharda Rothnerja **Peter Musevski**

Tehnična ekipa Prešernovega gledališča Kranj

Inspicent in rekviziter: **Ciril Roblek**, Šepetalki: **Sonja Povšič** in **Milena Sitar**, Osvetljevalec: **Bojan**

Hudernik, Tonski mojster: **Robert Obed**, Frizer in masker: **Matej Pajntar**, Garderoberka: **Bojana**

Fornazarič, Odrski tehniki: **Robert Rajgelj**, **Simon Markelj**, **Jošt Cvikl** in **Boštjan Marčun**

Tehnična ekipa Mestnega gledališča Ptuj

Vodja predstave in lučni mojster: **Simon Puhar**, Garderoberka: **Irena Meško**,

Tonski mojster: **Danijel Vogrinec**, Odrski mojster: **Andrej Cizerl Kodrič**

Daniel Glattauer (foto: Heribert Corn)

Življenjepis

DANIEL GLATTAUER

Leta 1960 rojeni avstrijski pisatelj in novinar je avtor največjih knjižnih uspešnic zadnjega časa. Z romanom *Proti severnemu vetru* (*Gut gegen Nordwind*, 2006) in njegovim nadaljevanjem *Vsaki sedem valov* (*Alle sieben Wellen*, 2009), ki sta izšla v več ponatisih pri Cankarjevi založbi, je dosegel izjemen uspeh in se povzpel med najbolj brane, prevajane in priljubljene avtorje zadnjih let. Njegovo dramatisacijo uspešnice *Proti severnemu vetru* smo v koprodukciji z Mestnim gledališčem Ptuj v sezoni 20011/12 premierno uprizorili v našem gledališču, ki je tako kot roman postala še gledališka uspešnica z več kot petdesetimi ponovitvami.

Do svojega bliskovitega literarnega uspeha je bil Glattauer urednik pri časopisu *Die Presse*, pisal je tudi feljtone in kratke kolumne za dnevnik *Der Standart*, pred uspešnico *Proti severnemu vetru* pa je napisal kar nekaj leposlovnih del, med drugim tudi priljubljeno delo za otroke z naslovom *Theo, Antworten aus dem Kinderzimmer*. Roman v elektronskih pismih *Proti severnemu vetru* je nedvomno pomenil radikalno prelomnico v pisateljevem življenju in karieri. Leta 2006 je bil nominiran za nemško knjižno nagrado (*Deutscher Buchpreis*). Roman je preveden v več kot petintrideset jezikov, dramatisacijo pa so več kot uspešno igrali na več kot petindvajsetih avstrijskih odrih in seveda tudi drugod po svetu.

Podobna usoda pa je doletela tudi roman *Vsaki sedem valov*, ki je preveden v več kot trideset jezikov in je prav tako postal odrska uspešnica, nazadnje uprizorjena v na novo odprtem Atelier Theatru na Dunaju.

Pred kratkim je bila v slovenščino prevedena njegova nova uspešnica, roman *Za vedno tvoj* (Edwig Dein, 2012), v katerem se romanca prelevi v triler, ki je prav tako naletel na odličen odziv. Prav tako pred kratkim pa je Daniel Glattauer napisal še eno odrsko uspešnico z naslovom *Čudežna terapija* (*Die Wunderübung*), besedilo, v katerem se ponovno ukvarja z zapletenim odnosom med moškim in žensko oziroma z vprašanjem, na kakšen način je mogoče ohraniti ljubezensko razmerje.

Zakaj lahko mejli sprožijo podobno romantiko kot ljubezenska pisma?

Odvisno je od posameznika. Mejli so zagotovo predvsem hitra izmenjava mnenj. Tudi po telefonu lahko samo pokličeš in se dogovoriš za kraj srečanja, lahko pa se pogovarjaš dolgo časa. Tu je podobno ... Zaradi izmeničnega učinkovanja hitrega in počasnega so mejli tako zanimivi. Pa še nekaj je: ker ti ni treba kazati obraza, si lahko upaš več. Tako je tudi v moji knjigi in to mi je potrdilo nešteto povratnih informacij bralcev.

Prevedla Lučka Jenčič

VSAKIH SEDEM VALOV

Pisatelj Daniel Glattauer je napel moči in napisal nadaljevanje virtualnega razmerja med Emmi in Leom. [...] Odsekan konec prvega romana *Proti severnemu vetru* pri bralcih ni požel odobravanja. Pisatelj je zaradi samodejnega sporočila o neznanem pošiljatelju na koncu knjige prejel celo nekaj protestnih pisem.

»Oblika romana v e-sporočilih je bralce kar vabila, da mi pišejo,« meni Glattauer. »Sprva, ko še nisem vedel, v kaj se bo to sprevrglo, je bil moj spletni naslov javen in bralci so mi lahko pisali. Sčasoma je bilo sporočil toliko, da nisem več dohajal. [...] Največ je seveda žensk, toda med pošiljatelji se vedno znova najdejo tudi moški. Ne verjamem, da je to zgolj knjiga za ženske,« v pogovoru pove Glattauer.

[...]

Daniel Glattauer je tiste, ki jih je konec knjige *Proti severnemu vetru* razočaral, razveselil z nadaljevanjem z naslovom *Vsaki sedem valov*. Šest valov, tako Emmi v romanu piše Leu, enakomerno udari ob obalo, sedmi prinese nekaj novega.

»Dva ali tri mesece sem preizkušal, kako bi bilo nadaljevati zgodbo,« pove Glattauer. »Kmalu sem opazil, da me že srbijo prsti. Dobro so prekrvavljeni in vse skupaj me je zabavalo. Oba lika tako dobro poznam in zelo me zabava, ko spremljam, kaj nastaja iz njiju. (...) Ne gre za to, da bi z založbo hoteli še kaj iztržiti, pa se ne bi spomnili nič boljšega. Res imam dober občutek.«

[...]

»Seveda se zastavlja vprašanje, kaj gre v promet. Katere teme in kakšen slog. Vem, da se moje knjige dobro prodajajo, ker imam lahkoten slog, nisem naporen pisatelj, o tem ni dvoma.«

Daniel Glattauer ne pušča prostora za dolgčas, zgodbo bliskovito žene od enega e-sporočila do drugega. Hiter tempo narekuje sam medij, toda v nasprotju z dogajanjem v prvem delu v drugem Emmi in Leo ne ostaneta zgolj v virtualnem prostoru. Večkrat se srečata.

Glattauerju uspe vedno zadeti ravno pravšnji ton. Emmi piše drugače kakor Leo. V prvem delu se lika skoraj do konca vikata, formalizem, ki je prevajalcu v nizozemščino povzročal sive lase, v drugem delu se Emmi in Leo tikata.

Prevedla Ana Grmek

DANIEL GLATTAUER O ODNOSIH

Bil je novinar, trenutno piše uspešnice, kmalu pa se bo lahko oklical še za psihosocialnega terapevta, kar pravzaprav ne bi hotel biti. Moški o ženskah, odporu do izvedencev in zapleteni ljubezni.

Kurier: Gospod Glattauer, v knjigah se veliko posvečate odnosu med moškim in žensko. Zakaj je ljubezen vedno tako zapletena?

Glattauer: Srečanje dveh je vedno zapleteno – in razburljivo. Pri odnosih smo nenehno pod pritiskom najti pravega, s katerim bomo preživeli življenje. To izhaja še iz časov naših staršev in starih staršev, ko so bili za vztrajanje v skupnosti še ekonomski razlogi. Danes jih ni več, težnja pa je ostala.

Kurier: Ne verjamete, da je kje pravi partner za vse življenje?

Glattauer: Ljubezenska razmerja so sijajna tema. Tudi literatura se napaja z njo. Toda neznansko težko je najti pravega partnerja za vse življenje. Ljudje se zapičimo v podrobnosti ali obupamo, kadar razmerje ni popolno. Pametneje bi bilo reči, da na svetu ni dveh enakih. Napetosti in težave spadajo zraven. V razmerju gre za to, da jih vedno znova premagujemo.

Kurier: Z ženo sta skupaj že 26 let. Imate kakšen nasvet za dobro razmerje?

Glattauer: Žal ni splošno veljavnega recepta, čeprav vsako uro izide nov priročnik o tej temi. Vsak mora najti svojo pot. Za trajno ubrano razmerje mi padejo na pamet samo ugodne predpostavke. Močna začetna ljubezen kot temelj, dopuščanje, da drugi ostane, kakršen bi tako ali tako bil, in veliko

pogovarjanja. Med mojimi prijatelji pa so tudi taki, ki nimajo stalnega partnerja in so raje samski. Vsakdo naj živi, kakor želi.

Kurier: To se mi zdi zelo sodoben, meščanski pogled.

Glattauer: Tudi na bralnih turnejah sem se lahko prepričal o tem. Ženske so mi večkrat povedale, kako družina pritiska nanje. Imajo svoje želje, po drugi strani pa družina priganja, naj končno pripeljejo domov partnerja za vse življenje. Tega ni mogoče preslišati. Starši mislijo dobro, toda ni prijetno čutiti pritiska.

Kurier: Sprašujem vas kot poznavalca razmerij ...

Glattauer: Besede poznavalec nočem več slišati. Poznavalci poganjajo kot gobe po dežju: v športu, gospodarstvu, tudi ko gre za razmerja. Naučil sem se, da se lahko spoznamo le na svoje življenje.

Kurier: Kljub temu ste se po uspehu svojih romanov v elektronskih sporočilih *Protiv severnemu vetru in Vsakih sedem valov* začeli izobraževati za psihosocialnega svetovalca. Kmalu boste končali šolanje.

Glattauer: Zaradi študija nisem prav nič večji poznavalec odnosov, le razumem jih bolje. Morda imam nekaj pojma o razmerjih, ker sem se s to temo ukvarjal že kot novinar in lahko črпам iz izkušenj. Vem pa tudi, da je človeka mogoče razumeti na nešteto načinov.

Kurier: Ali kot slavna oseba sploh lahko svetujete? Predstavljam si, da bi vašo pomoč hotelo veliko vaših oboževalcev.

Glattauer: Ko sem šel na razgovor o študiju, mi je postalo jasno, da to ne bo mogoče. Ljudje bi se bali, da bom njihovo zgodbo uporabil v romanu, ali pa bi to celo hoteli. Za študij se nisem odločil zaradi poklicnih motivov, temveč zgolj iz vedoželjnosti. Toda poznamo tudi anonimno svetovanje po telefonu ali elektronski pošti. Tam bi se lahko preizkusil anonimno.

Kurier: Kdaj ste spoznali, da se znate dobro vživljati v ljudi?

Glattauer: Od nekdaj sem bil pripravljen prisluhnuti sorodnikom in prijateljem, kadar je šlo za odnose. Večkrat sem slišal, da je komu pogovor pomagal, tudi če sem le poslušal in nisem delil nasvetov. Mislim, da je glavno pri tem zanimanje. Urite se lahko povsod, kjer so ljudje, na primer na podzemni železnici. Poskusite si predstavljati, kaj se godi v ljudeh. Rad opazujem mlade, ko prejmejo SMS. Iz njihovih pogledov in kretenj lahko razberete, kakšna je bila novica. Bolj ko se boste temu posvetili, več boste razbrali.

Kurier: Ste med izobraževanjem pridobili pomembna spoznanja?

Glattauer: Veliko jih je bilo. Na primer konstruktivistični pristop. Pri tem gre za prepričanje, da lahko človek ustvarja svojo resničnost. Vedno si domišljamo, da vemo, kaj drugi misli, čuti in kaj je dobro zanj. Toda to vemo kvečjemu zase. Koli-kokrat slišimo stavek: »Daj, naredi že to tako.« V resnici bi se morali naučiti razumeti, kako svet vidi drugi. Soljudi je najbolje sprejeti take, kakršni so. Pogosto se ne spremenijo in se vse življenje bodejo z istimi težavami.

Kurier: Vaše knjige so prevedene v štirideset jezikov in so svetovne uspešnice.

Ali to pomeni, da je ljubezen povsod enaka?

Glattauer: Ločiti je treba med ljubeznijo kot čustvom in med ljubezenskim razmerjem. Občutek zaljubljenosti je enak po vsem svetu. Pri tem smo še nepokvarjeni. Kar je po svetu različno, so življenjske razmere. Te narekuje tradicija.

Kurier: V vašem zadnjem romanu *Za vedno tvoj* ne gre za ljubezen, temveč za zalezovanje. Vas je motilo, da ni požel toliko uspeha kot romana v e-sporočilih?

Glattauer: Bilo je pričakovano. Ljudje hrepenijo po optimističnih zgodbah. Kadar je vse pocukrano, mnogi prhajo, da ni drugega kot traparija. Bralci želijo resničnost, lepo zgodbo pa je mogoče verodostojno podati le, če se tudi vi sami dobro počutite. Romana v e-pismih sem pisal z veseljem in z osebama podoživljal romantična čustva. To je recept za uspeh.

Kurier: Ste pri pisanju romanov v e-pismih ves čas vedeli, da bo uspeh veličasten? Prodali ste neverjetnih 2,3 milijona izvodov.

Glattauer: Ko sem prebiral rokopis, sem se še spraševal, kdo bo bral to kolobocijo. Knjigi sem napisal kot protiutež novinarskemu poklicu. Ko izide vaš roman, je kar zanimivo. Čakajo vas branja, doživljate zanimive odzive bralcev. Toda še tak uspeh vas ne bo osrečil. Uspeh hitro izgubi čar, navadiš se nanj, toda gorje, če izostane, takrat ga hočeš nemudoma znova okusiti. Srečo imam, da me je uspeh doletel v letih, ko se ne jemljem več tako resno. Pred dvajsetimi leti bi mi morda stopil v glavo.

Kurier: S čim se trenutno ukvarjate?

Glattauer: Z zabavnim gledališkim delom o svojem izobraževanju. Poleg tega imam kakšnih deset približnih zamisli za roman, a devet je prav srhljivih. Ker imam samo eno življenje in se želim pri delu zabavati, bi raje pisal o čem konstruktivnem. To pomeni, da še čakam na pravo, pozitivno zamisel.

Prevedla Ana Grmek

DANIEL GLATTAUER MOŽ Z VELIKIM SRCEM

Končno smo dočakali nadaljevanje romana *Proti severnemu vetru*. Danielu Glattauerju je uspelo ljubezen v elektronskih pismih opisati tako, da se koprneči bralci nanj obračajo za ljubezenske nasvete. Pa je v resnici tak kakor v pismih?

Nekega dne ga je po telefonu poklical tujec in prosil za pomoč. Bil je obupan, že več noči ni zatisnil očesa. Rešil bi ga lahko le on, Daniel Glattauer osebno. Moški ga je prosil, naj piše njegovi prijateljici, njegovi Emmi, da bi mu odpustila. Pisatelj ga je miril. Kot običajno je sedel na delovnem mestu v uredništvu avstrijskega dnevnika Der Standard in preudarjal, da gašenje ljubezenskih požarov pravzaprav ni njegovo poslanstvo.

Toda spomnil se je, za katero žensko gre. Bralka iz Hamburga je poročala o svojem Leu, v katerega se je zaljubila po e-pošti, tako kakor Emmi v Glattauerjevem romanu, in s katerim je bila nato tudi res skupaj. Ker je Daniel Glattauer prijazen mož, je bralko obvestil o prijateljevem opravičilu. Kmalu je prispel odgovor. Prasec redno zapeljuje ženske po spletu in še prevaral jo je.

Je v resnici tak kakor v e-pismih?

To je zgodba o pisanju e-pisem, o ljubezni, o pisanju o tem in o zagonetnem vprašanju, koliko je vse skupaj odsev pisateljevega življenja. Glavna oseba zgodbe je Daniel Glattauer. Osemindesetletnik je jeseni leta 2006 v knji-

garne poslal roman v e-pismih *Proti severnemu vetru*, ki so ga knjigarnarice najprej priporočale strankam, nato prijateljicam, naposled pa so ga občudujoče sprejeli še kritiki. Nadaljevanje *Vsaki sedem valov* se je takoj po izidu povzpelo na lestvice najbolj prodajanih knjig.

Središče zgodbe sta ista moški in ženska sredi tridesetih. Napišeta si ne dosti več kot 220 strani e-pisem. Toda Glattauerju je vseeno uspelo sprožiti val navdušenja, ki mu ni para. Tudi če vam je šlo neizpolnjeno brezciljno hrepenenje doslej na živce, se boste zalotili, da vam pogled prehiteva na konec strani, ker hočete čim prej izvedeti, kaj se bo zgodilo z Leom in Emmi. Že ritem, ki ga ustvarjajo krajša in daljša sporočila, odrezave replike in premori, se zdi kot vrtinec, za piko na i pa še čutnost. Zaradi poplave ganjenih pisem bralcev, povečini bralk, bo Glattauer v naslednjih tednih umaknil svoj e-naslov s spletne strani. Kdo je moški, ki si je vse to izmislil? Piše avtor tudi zasebno tako očarljivo in iskrivo kot njegova lika? In ali je v resnici tak kakor v pismih?

Zadeva: Portret

Spoštovani gospod Glattauer, veselim se najinega srečanja naslednjo sredo na Dunaju. Vam ustreza ob njih? Lepe pozdrave, čeprav se še nisva spoznala, Julia Schaaf

Čez deset sekund

Obvestilo o odsotnosti: Naslednjih nekaj tednov bom veliko na poti in žal ne bom redno pregledoval pošte. Vse dobro, Daniel Glattauer

Čez dve uri in pol

RE: Portret

Draga Julia Schaaf, tudi jaz se veselim! Café Eiles? Vse dobro, Daniel Glattauer

Čez en dan

Re: Portret

Dragi gospod Glattauer, pri izbiri lokala se zanesem na Vašo izbiro. Gotovo ga bom našla. Ampak kako bom našla vas? Prijazne pozdrave, Julia Schaaf

Čez en dan

Zadeva: Dodatek

Dragi Daniel Glattauer, pravkar prebiram vašo novo knjigo in vaš e-dialog je tako napet, da se sprašujem, kaj moram narediti, da bi tudi meni pisali v slogu Emmi in Lea. Mi ne bi mogli za najino srečanje poslati opisa, po katerem bi vas prepoznala? Najbolje v slogu Emmijinih točk. Beroče pozdrave, Julia Schaaf

Čez en dan

RE: Dodatek

Draga Julia Schaaf, po čem me boste prepoznali?

1. Prišel bom pred vami.
2. V lokalu nikoli ne sedim spredaj, pa tudi čisto zadaj ne. Najraje sem pri strani.
3. Pred srečanjem se nikoli ne skrivam za časopisom.
4. Gledam ljudi, ki prihajajo mimo mize.
5. Morda se vam bom zdel tak kakor prijateljici stevardesi, ki je svoj prvi vtis o meni komentirala takole: »Če bi imela na letalu obrok hrane premalo, bi najprej odšla k tebi in vprašala, ali bi se mu odrekel.« (In to čeprav sem tako suh!)
6. Videli boste torej zelo prijaznega in sproščenega moškega s precej redkimi, zato pa toliko bolj sivimi lasmi in z markantnimi očali s črnim okvirjem. Kljub srednjim letom bo videti kot kakšen študent. Prav gotovo ne bo nosil suknjiča in najbrž vam bo smeje rekel: »Vi ste Julia Schaaf. Človek se takoj prepozna!«

Poslati z e-pošto, česar si ne upamo reči

Sreda ob 13-ih. Ker imajo letni vrt, sva se nato vseeno dogovorila v Café Schottenstiftu, običajnem lokalu novinarjev Standarda. Glattauer je videti, kakor je napovedal, in pove, da ni hotel pravzaprav nikoli napisati romana v elektronskih pismih. »Kaj takega se mi ni zdelo prav posebej izvirno,« pripomni v melodični dunajščini. Toda ker je tako užival, ko se je izmenjaje vživljal v oba lika in z vsakim e-sporočilom razvijal njuno zgodbo, se je rodila oblika pisanja, ki jo je sprva nameraval uporabiti samo uvodoma. Kot ustvarjalec dialoga med osebama ni o njuni zgodbi nikoli vedel več kot bralci ali pišoča lika. Ko ga oboževalci sprašujejo o prihodnosti Lea in Emmi, pisatelj zgolj skomigne z rameni: »Ne sanja se mi.«

Glattauer se ni poglobljal v ljubezen v spletnih časih, prav tako se ni nikoli navduševal nad tehnično avantgardo. Pisanje e-sporočil mu je všeč, ker ni nikoli vzljubil hladnega in brezosebnega telefona. Pri pisanju lahko izrazi, česar v pogovoru iz oči v oči ne bi nikoli izustil. Meni, da je mogoče iz e-sporočil razbrati senzibilnost, temperament in včasih celo značaj tistega, ki piše. »Ampak kaj bi to.«

Ničesar ne razglaša, to ni v njegovem slogu

V svoji novi, nedvomno nekoliko nenavadni vlogi svetovalca za pisanje ljubezenskih pisem Glattauer opogumlja, naj se pisemska zaljubljenca čim prej srečata iz oči v oči. Ščasoma postane nevarno, da bi partnerju začeli pripisovati sanjske lastnosti, ki bi le težko zdržale primerjavo z resnično osebo. »Kar počneta, je uničujoče,« Glattauer pripomni o Emmi in Leu. In to prav on, ki se je pred tremi leti poročil z žensko, s katero je bil skupaj že dvajset let. Hotela sta proslaviti zvezo, zaželela pa sta si tudi poštene zabave.

V romanu *Vsakih sedem valov* Glattauerjeva pisemska prijatelja razpravljata o bistvu razmerij, o vprašanju, koliko pameti je potrebne, ali si lahko z nekom resnično želimo vse in kje se začne nezvestoba. Ničesar ne razglaša, to ni v njegovem slogu, vsekakor pa prida svoje mnenje. »Sem eden tistih, ki vztrajajo,« pove Glattauer. »Resnično ljubiti in ostati skupaj je mogoče le, če se sprijaznimo s pomanjkanjem strasti.« Pa nezvestoba? Avtorja ne prepriča odgovor, da je nekoga pač zadelo. »Partnerja prevaramo, kadar dopustimo nekaj v sebi.«

»Vedno sem, kakršen sem zasebno.«

Daniel Glattauer pravkar doživlja zanimivo preobrazbo. Skoraj dve desetletji je bil novinar, pisal je reportaže s sodišč ali kolumne in se imel za opazovalca sveta. Zdaj je nenadoma sam sredi dogajanja in naj bi sam odgovarjal na vprašanja. Na primer, ali je na lastni koži doživel e-romanco (ne) in kako se lahko tako dobro vživi v žensko (zakaj pa ne?). Nastopa na branjih, odgovarja na vprašanja novinarjev, založba ga že sili, naj začne sprejemati povabila v pogovorne oddaje. Toda Glattauer pravi: »Vedno sem, kakršen sem zasebno. Ne znam in nočem se skrivati.«

Sončno popoldne ob dunajski kavi je dovolj, da sogovorniku ponudi tikanje in kos svoje čokoladne torte, poleg tega pa ga povabi še v počitniško hišico v Waldviertlu. Pogovor je poživljajoč, oseben, Glattauer sem ter tja odgovori z nič. V novinarski vlogi poslušalca se očitno znajde bolje kakor v vlogi slavnega pisatelja, ki naj bi imel o vsem svoje mnenje.

»Nočem biti tipičen pisatelj.«

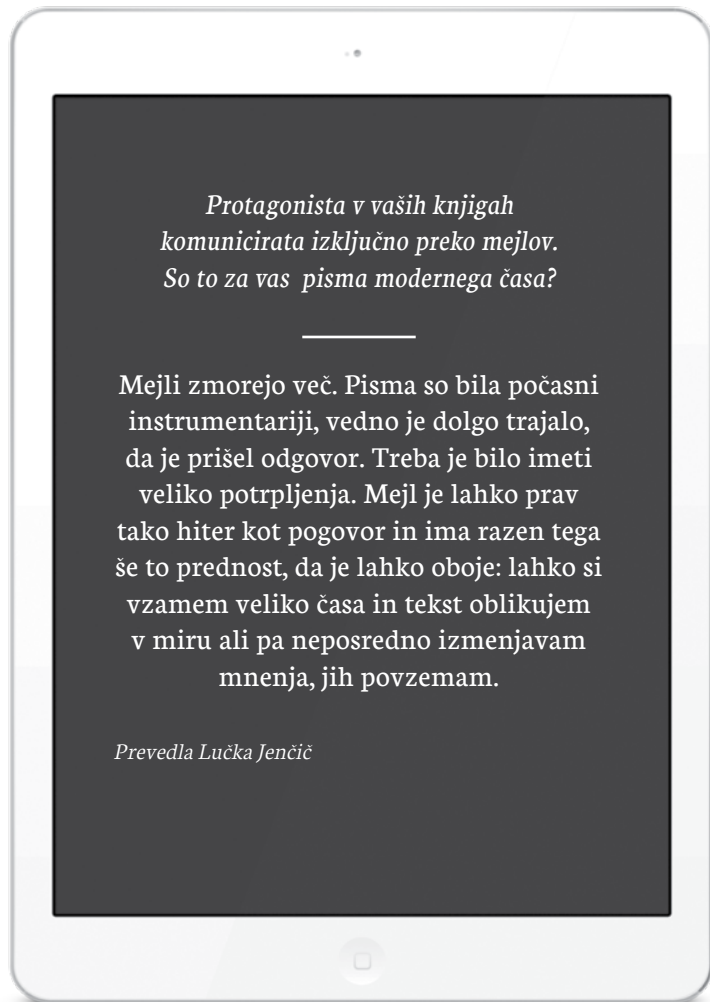
Glattauer ima raje rdeče vino kot viski (ki ga pije Leo) in se ima (kakor Leo) za »prijaznega moža«, ki razume ljudi in je naklonjen tako obtožencu (v sodni dvorani) kakor prodajalcu časopisa za brezdomce (v lokalu). Ženska, kot je

Emmi, pa ne bi bila zanj (preveč impulzivna je). Prav tako ne sestavlja njenih seznamov. Če ga vprašate, kaj je na njem značilno avstrijskega, si vzame čas za razmislek, nato pa vseeno ne odgovori po točkah. Je prej igriv kot zagrizen in z malce neizdelanim pogledom na stvari, pove, in brž doda, kako zelo se mu upirajo taka opredeljevanja. »Nočem biti ne tipičen novinar ne tipičen pisatelj, sploh nočem biti tipičen.«

Raje smukne v vlogo opazovalca in tipizira druge, na tramvaju, na ulici ali kar v lokalu. Na primer pompozneža, ki se mu med ustnicami pozibava cigarica. Podeželske Štajerce, ki pretiravajo z meščanskostjo. (»To je plehko omizje. Ne bi rad prisedel k njim.«) Azijske turistke v polsenci, o katerih reče: »Mislim, da jim gre dobro.« Glattauer piše določneje kakor govori. Ampak to še nič ne pomeni.

Pa kadar ni za računalnikom? Odgovor prispe naslednji dan po e-pošti. »Uživam življenje, kjer, kadar in kakor koli se ponudi priložnost. Najraje posedam v krogu prijateljev, jem, pijem, kramljam. V ozadju igra dobra glasba. Še lepše je, kadar je to na vrtu, na obali, na hribu z razgledom. Upam, da se še kaj vidiva. Daniel«

Prevedla Ana Grmek

Lučka Jencič

KAKO SE SREČA VEČA (KO BLIŽINA NI VEČ ODDALJENA)

Nas srečni konci mikajo zato, ker se nam izmikajo?

Ko je Daniel Glattauer napisal roman *Proti severnemu vetru*, ki mu je kmalu sledila dramatisacija, ni predvidel reakcije občinstva. S svojevrstnim besedilom v obliki elektronskih pisem je nehote postal naslednik velikih literarnih mojstrov pisemskega romana, ki so ga kasneje v filmski obliki povzeli tudi nekateri režiserji. Toda nihče od njih ni doživel takega odziva, da bi moral tako rekoč po nareku napisati oziroma posneti nadaljevanje. Morda je prav elektronska oblika Glattauerja izigrala: zašel je v zgodbo dopisovanja dveh neznancev – Emmi in Lea, ji sledil in jo razvijal in ko jo je pripeljal do usodnega zaključka, je bilo po svoje logično, da se je ta podaljšala na njegov elektronski naslov, ki je postal forum in presečišče mnenj vseh tistih, ki so se z branjem tudi zapletli v intrigantsko, na koncu že kar obsedeno razmerje med glavnima junakoma. Ogromen avditorij je razpravljal o tem, zakaj se dva, ki sta čutila tolikšno medsebojno privlačnost, nista zares srečala, odkod toliko omahovanja, ko sta že slutila, da sta se ujela v ljubezensko mrežo, zakaj se je bilo treba odreči sreči? (Za njun izostren moralni čut in prizadetega moža ni bilo pravega posluha.) Ko bi si morala pasti v objem, se je zgodil odklop: spremenjen elektronski naslov je pomenil konec njune zveze.

Njuna zgodba, prevedena v štirideset jezikov in prodana v dva in pol milijona izvodih, je povzročila vznemirjenje in sprožila množično razočaranje. Odprl

se je problem identifikacije z nesrečnim koncem, ki to morda sploh ni. Glattauer je zgodbo ustavil na najboljši mogoč način, zaprt elektronski naslov je pravzaprav odprt konec in to je bila zagotovo dobra pisateljeva poteza. Ukinil je Emmijino in Leovo dopisovanje, s čimer je zanj (in za njune sledilce) razpotegnil čas, v katerem so se oblikovali razlogi za in proti nadaljevanju njunega pisemskega ali celo osebnega odnosa.

Tri leta kasneje je objavil nadaljevanje zgodbe z naslovom *Vsakih sedem valov* in priznal, da ima tudi sam rad srečne konce. Ampak kaj je pravzaprav tako opevani srečni konec? »Sreča ni mesto, kamor potujemo, temveč način potovanja,« najdemo na spletu misel Torquata Tassa, italijanskega pesniškega aristokrata iz 16. stoletja. Drži, tudi za današnjega slehernika. Na to so morda pozabili Glattauerjevi bralci, zato jih je pisatelj postavil na točko ponovnega začetka. Po Emmijinih številnih poskusih je spremenjeni elektronski naslov ponovno pričel delovati. Začelo se je novo potovanje sporočil med Emmi in Leom. Leo, ki je bil medtem v Bostonu, kjer si je našel Pamela, realno žensko, se je vrnil na Dunaj in Emmi, ki je to očitno intuitivno ugotovila, je prevzela pobudo za novo dopisovanje. Način njenega razmišljanja se ni dosti spremenil. Leo se je kot vedno odzval, pričela sta si podajati žogo: besede in stavki med njima utripajo hitro, nabrito, zajedljivo, spravljivo, vajeno in izmuzljivo. Po nareku predvidljivih pričakovanj postane filmsko zastavljena zgodba *Proti severnemu vetru* nenadoma nadaljevanka, seveda bolj zrahljana, z manj intenzivnimi trenutki in s pomenljivim naslovom *Vsakih sedem valov*. Se je Glattauer poigral z registri sodobnih televizijskih nadaljevanj, prepoznal vzorec in ga pravilno uporabil? Je s principom ponavljanja in stereotipnostjo vedno učinkovitih scen, kot so na primer številne Emmijine zajedljivosti in ljubosumni izpadi, tlakoval njuno potovanje v srečo ter ga obogatil s trenutkom prvega srečanja, ki ne ostane zadnje?

Vse skupaj je enostavno, a vendarle postaja utrujajoče, sporočila in sporo-

čilca, ki romajo od enega do drugega, ne zadovoljujejo več nobenega od njiju, še manj tistih, ki dogajanje spremljajo od zunaj. Ko se dopisovalca končno znajdeti iz oči v oči, se v naelektrenem ozračju približevanja in v skelečem trenutku razkrivanja še enkrat togo umakneta vsak vase. S samocenzuro o vladujeta položaj, v katerem jima njuna negotovost kroji usodo. Sta Leo in Emmi iskrena, predvsem pa, ali sta pristna? Nista samo ujetnika svojih elektronskih vlog? Navsezadnje še vedno večino svojih dni preživita v realnem času z običajnimi nalogami in realnimi ljudmi, njuni mejli bi jima prav lahko služili zgolj za sproščanje vsakodnevnih frustracij, ker sta nesrečna in nočeta živeti od nerealnih pričakovanj. Ker že od vsega začetka skrbno nadzorujeta vdore osebnega in družinskega življenja v njuno korespondenco. Leo je tisti, ki je bolj odkrit, ve, kaj hoče: živeti in ljubiti, oboje naenkrat! Medtem ko se ona še vedno izmika. On je tudi tisti, ki zelo odločno pove, da sta se s Pamela odločila, da bosta srečna. Ključna beseda za izmikajočo se Emmi, saj za srečo nikakor ni imuna. Bosta z Leom torej ostala resnična samo v konverzaciji na daljavo, kot dopisovalna prijatelja? Ne, tok ju nosi nasproti, vztrajna sta, verjameta v valovanje, v to, da je vsak sedmi val drugačen, nepreračunljiv, izjemen, da je sedmi val lahko celo tisti, ki te ponese v srečo in odplakne vse drugo. (Kakor se je na njem iz zloglasnega zapora v Francoski Gvajani uspelo rešiti Henriju Cherrieru v romansirani avtobiografiji *Metulj*.) Če tako imenovani srečen konec za Emmi in Lea razumemo kot začetek, kar v resnici je, to ni nujno banalen dovtip. Dosegla sta srečno stanje, toda sama potešitev je kratkotrajna. V resnici sta se spet znašla na začetku, pri postavljanju temeljev, odpiranju vrat v prostore srca, bližine, usklajenosti, svobode in srčnosti, ki je potrebna za ljubezen. Ta lahko preraste v več ali pa se prične lomiti kot star kruh, od katerega nazadnje ostanejo samo drobtine. Sreča se lahko veča. A je vendarle tudi opoteča.

ZGODBA O LJUBEZNI

Melodrama ali romantična komedija je v gledališču vsaj pri nas redkejši žanr. Resnejše predstave se raje lotevajo družbenokritičnih tem, vprašanja položaja posameznika v skupnosti ali pa same narave gledališkega ustvarjanja. Kot take imajo tudi močan intelektualni potencial in pomembno vlogo. Ljubezen sicer najde svoje mesto tudi tam, a največkrat skromno skrita ob strani. Po drugi strani pa imajo lahkotnejši žanri z ljubeznijo sicer dosti opraviti, a največkrat na aprioren, nedefiniran način. Pogosto je kar izenačena s poželenjem. Glattauerjevo delo pa kaže neposredno nanjo. Emmi in Leo sta dejansko precej nedejavna lika, njuni življenji spremljamo samo preko razvoja njune zveze, to samo preko pisem. O njunih družbenih načelih in položaju je komaj mogoče sklepati. V uvodu prvega dela sicer spoznamo njuna poklica, kaj več pa ne. Glattauer se tako osredotoči na ljubezen, da so vse ostale okoliščine nepomembne. V igri ni niti klasičnega dramskega konflikta niti zapleta, zgodba nas pritegne očitno drugače. Ljubezen, ki jo spoznavamo iz Emmijine in Leove zgodbe, je glavni junak Glattauerjevega dela. *Vsaki sedem valov* nam pokaže, da tudi sporočilo melodrame vendarle lahko presega enostaven ključ »fant in dekle se srečata, se zaljubita, naletita na težave, jih premagata, happy end«.

Kaj pa romantična komedija in krščanstvo? Romantična komedija ima na prvi pogled le malo opraviti s krščanstvom, saj je bolj ali manj lahkotna, na videz površna, krščanstvo pa se dotika trpljenja. Marsikatera romantična zgodba, tudi Emmijina in Leova, se celo dogaja zunaj zakonske zveze. Redko govori o skrbi za uboge, v njej ni govora o cerkvi, tudi Boga se največkrat ne

omenja, če odštejemo strastne vzdihe. Na eni strani imamo intimen odnos med dvema, na drugi je govora o skupnosti in onostranstvu. Romantična komedija želi ljubimca čim prej spraviti skupaj v posteljo, krščanstvo pridiga o spolni vzdržnosti pred poroko.

A če odmislimo religiozno prakso in pravila, je v jedru krščanstva ljubezen, tako kot v romantični komediji. V obeh igra osrednjo vlogo. Ljubezen je temeljno gibalno vseh romantičnih zgodb. Na junake deluje kot nepremagljiva sila, ki določa vsa njihova dejanja. Sporočilo Nove zaveze jo postavlja nad vse stvarstvo. Ljubezen je Bog in Bog je Ljubezen (1Jn). V zgodbi, kot je *Vsaki sedem valov*, ljubezni ne odkrivamo skozi filozofsko zrenje. Kaže se skozi človeka, skozi junaka, skozi njune misli, besede in dejanja. Ljubezen se v njunih (in naših) življenjih pojavi nenapovedano, kot razsvetljenje, ki pa pušča svobodo odločitve. Bog se v krščanstvu razodeva podobno. Ljubezen – Bog je po eni strani absolutna sila vsega, po drugi pa darovana človeku. Utelesenje v Kristusu. Bog ni več samo nevidni Bog, pač pa človek, ki ljubi. Ljubezen, ki se manifestira v človeškem bivanju. Brezpogojna in do smrti. Ne samo kot demonstracija božjega, pač pa kot pot, ki jo lahko prehodi slehernik. Vsakemu od nas je dana možnost da ljubi. Ta ljubezen pa ni nikakršen dodatni bonus življenja, ampak njegovo jedro in smisel. Sledite ljubezni v sebi, je temeljno sporočilo pisem izpred dveh tisočletij. Seveda marsikdaj ne ravnamo tako. Človekova dejanja pogosto spodbujajo tudi strah, jeza, sovraštvo, poželenje, napuh. Ne samo v velikih, mitskih zgodbah, ampak v drobnih, vsakdanjih situacijah, v katerih se najpogosteje odvija Emmijina in Leova zgodba. A v teh preprostih primerih sta vedno ljubeča drug do drugega. Emmi in Leo nista resnična lika, v romanu sta prisotna samo v svojih ljubezenskih pismih. Toda avtor vsa njuna pisma očitno vedno piše z ljubeznijo, napiše pismo za enega in z ljubeznijo odgovori nanj. Nikoli drugače, tudi kadar ju zgodba vodi skozi strahove, razočaranja. Z zgodbo, ki se iz njunih pisem razvija, nam avtor spregovori o vztrajni naravi ljubezni.

Čeprav Emmi in Leo nikoli ne spregovorita o veri, je v njunem odnosu mogoče najti vzporednico z ljubeznijo, o kateri je govora v Novi zavezi. Pavel na primer pravi: »Ljubezen je potrpežljiva, dobrotljiva je ljubezen, ni nevoščljiva, ljubezen se ne ponaša, se ne napihuje, ni brezobzirna, ne išče svojega, ne da se razdražiti, ne misli hudega. Ne veseli se krivice, veseli pa se resnice. Vse prenaša, vse veruje, vse upa, vse prestane. Ljubezen nikoli ne mine« (1 Kor 13, 4–8).

Kakor je to sporočilo mogoče teološko dojemati mnogo širše od konteksta izmenjevanja elektronskih sporočil, Emmi in Leo (in z njima seveda tudi avtor) v medsebojnem dopisovanju iščeta prav to ljubezen. Čeprav se zdi njun dialog na prvi pogled predvsem romantična izkušnja, ki jo avtor vodi skozi različne postaje do srečnega konca, kot se za romantično komedijo spodobi, pa prav stil njunega pisanja razkriva njun skupni kredo, ki je lasten tudi Glattauerju. Njegovo pisateljsko avanturo je še posebej moč opaziti v drugem delu Emmijine in Leove zgodbe. Oba postavi kot vzorčna iskalca te ljubezni. Od začetka, ko sta si popolna tujca iz različnih svetov, med katerima ni nobenega stika, pa do konca, ko kot par, kot zakonca (formalno ali pa ne), spremenita vlogo, ki jo je dopisovanje odigralo v njuni zgodbi. Ljubezen je najmočnejši motiv za njuno ravnanje. In z virtualnostjo njunega razmerja jo avtor pripelje do abstrakcije. Ljubezen v njeni najbolj čisti obliki je seveda nemože definirati in tudi Emmijine in Leove ljubezenske izjave so največkrat posredne in se bolj kažejo v dejanjih kot besedah, čeravno so besede edini svet, v katerem njun odnos obstaja. Njuna dejanja pa so ekstremno enostavna. Odgovoriti ali ne. Povedati ali zamolčati. Svoje odločitve tehtata z ljubeznijo. Premišljeno in nepremišljeno. Včasih ju približajo, drugič oddaljijo. A svoje ljubezni nikoli ne opustita. Tudi ko se razideta, jo ohranjata.

Emmi in Leo, ki sta se spoznala (in ki smo ju imeli priložnost tudi mi spoznati) v delu *Proti severnemu vetru*, svoje ljubezenske zgodbe nista končala.

Prekinila sta jo z molkom. Avtomatski odgovor poštnega strežnika: »Spremenjen elektronski naslov«, ki ga Emmi dobi na svoje zadnje pismo, se ob koncu pred-stave in romana zdi skoraj tako dokončen kot smrt.

Če nas z nekom povezuje samo elektronski naslov in komaj kaj drugega, ob njegovi ukinitvi izgubimo vse stike. Situacija je sicer abstraktna, saj si v realnem življenju sorazmerno hitro izmenjamo vsaj še številke mobilnih telefonov ali postanemo prijatelji na socialnem omrežju, včasih pa komu še vedno damo tudi domači naslov in stacionarno številko. A sodobna mobilnost pogojuje pogoste selitve in menjave naslovov. Številke in naslovi ostanejo za vedno izgubljeni na pokopališčih razbitih mobitelov in pokvarjenih računalnikov. Elektronske vezi so krhke, virtualne, navidezne. S koliko osebami ste že izgubili stik? Mejli so prihajali vse bolj poredko, številke so se pomešale in izgubile ... Potem pa sledi molk. Nič, dokler morda nekega dne pride do vas novica, da določenega človeka ni več med živimi. Konec zgodbe, ki se je zgodil že davno prej. Ali kot pravi naš romantični pesnik, »nikoli več se nista videla na sveti«. Emmi in Leo seveda nista Bogomila in Črtomir, a njuno slovo na koncu se zdi enako dokončno. V zvezi, stkani iz besed, je molk podoben smrti. A tako kot na koncu Krsta obstaja slutnja, pravzaprav gotovost nebes, v naši uprizoritvi *Proti severnemu vetru* na koncu ostane namig, da je avtor napisal tudi nadaljevanje (drugi roman je takrat že izšel tudi v slovenskem prevodu). To nadaljevanje je zdaj pred nami:

Tišina med Leom in Emmi traja dolgo. A ne večno. Emmi vendarle nekaj ostane od Lea. Njegove besede, spravljen v mapi. Te ostajajo in govorijo tudi v tišini. V mesecih brez odgovora. Shakespeare pravi: »Samo norci verjamejo ljubezenskim prisegam,« in marsikdo se s tem tudi strinja, saj marsikdo v ognju strasti blekne kaj, kar ni čisto res. Včasih nam zadrega, strah ali kaj drugega zamegli pomen izgovorjenih besed. In te s časom izginejo v vetru. Litera scripta manet. Napisano pa ostane, vsaj dokler je brano. Z vsakim branjem znova zaživi. Znova govori in znova tudi sprašuje.

»Ljubezen je potrpežljiva.«

Med severnim vetrom sta se oba izogibala. Leo odgovorom, Emmi srečanju. Ko se je hotela izogniti srečanju, se je pravzaprav izogibala soočenju s svojimi čustvi. V svojem zadnjem pismu, ki ga pošlje proti severnemu vetru, prizna, kam se je obrnilo njeno srce. Trdnjava zakona z Bernhardom ni več varno zavetje, vsaj ne za njena čustva. Se v resnici sploh da čemu izogniti? Še posebej, če so pisma ves čas tu, v mapi, z besedami, ki enako delujejo kot prvič. Z administrativnim odgovorom. Trka, čaka, trka. Zakaj vztraja kljub temu, da je njen ljubimec zanjo tako rekoč izgubljen? Nedosegljiv in nestvaren. Vendar ji ostane spoznanje - izkušnja ljubezni, ki je ne more pozabiti. Ta nima konkretne zunanje fizične podobe. Spoznanje, ki ji ne pusti nadaljevati življenja, kakršno je bilo pred Leom, je spoznanje v njej sami. Pravzaprav samospoznanje. Na eni strani je njena družina, mož in njegova dva otroka, na drugi pa ona sama. Trdnjava njenega zakona postane iluzija, vloga, ki jo igra v življenju, ne pa ona sama.

V igri odnos med Emmi in Leom ni dramatičen. Pravzaprav se sploh ne menja. Ona ljubi njega, on ljubi njo. Spreminja pa se njun odnos do te ljubezni. Ni torej bistven njun medsebojni odnos, pač pa njun odnos do njunega odnosa. Do Ljubezni. Emmi jo išče v mapah. Leo predvsem v sebi: »Ti si del mene. Kot sanjska predstava, kot iluzija popolnosti, kot najvišji pomen ljubezni.«

Kaj je tisto, kar dva popolna tujca tako poveže, da ju noben razhod, nobeno slovo in nobena druga zgodba nikoli zares ne loči? Resnična ljubezen, kaj je to? Filozofi, psihologi, pesniki in drugi že od nekdanj isčejo odgovor na to vprašanje, a jim dokončnega (sodeč po številnih člankih, ki jih je še vedno vsak mesec mogoče prebrati v *Cosmopolitanu* in drugi popularni literaturi) še vedno ni uspelo najti. Po drugi strani pa je zaljubljenim to jasno samo po

sebi. Ali pa se jim vsaj zdi tako. Seveda se pogosto tudi zgodi, da prej ali slej to spoznanje zamenja nasprotje in ugotovijo, da v njihovem razmerju ni prave ljubezni, da jih pravzaprav veže nekaj drugega: navada, strah pred osamljenostjo, poželenje, korist ... To spoznanje je prav tako boleče, kot je osrečujoč občutek, da si ljubljen.

Za Lea ima ljubezen Emmino ime. A kakor jo ima po eni strani za del sebe, jo imenuje tudi iluzija, sanje. Ta dvojnost zaznamuje konec *Proti severnemu vetru* in začetek *Vsaki sedem valov*. Za Lea Emmi hkrati je in ni, je "njegova" in obenem nedosegljiva, ker pripada drugemu svetu. Je realna, a hkrati tudi samo njegova lastna podoba. Ideal in koncept, ki je zunaj njegovega vsakdanjega fizičnega sveta. Seveda velja podobno za Emmi. A medtem ko ta ideal ona išče v besedah iz "Leove mape", ga on skuša najti tudi v svojem zunanjem svetu. To je vsaj potencialno Pamela. »Ženska, ki bi jo ljubil in živel z njo.«

A Leo ne izbira med Pamelom in Emmi. »Ljubezen ne išče svojega.« Prav tako tudi od Emmi ne zahteva, da izbere med njim in Bernhardom. Prav zato se tudi umakne v Boston, da je ne bi silil v odločitve. V resnici ne izbiramo, koga bomo ljubili in koga ne. Če izbiramo, smo se od ljubezni že oddaljili. Se lahko odločimo, da ne bomo ljubili? Ali da bomo, konec koncev? Če bi bilo tako, bi bila ljubezen samo koncept in iluzija, ki bi jo prilagajali svojim željam in hotenjem. A potem je tudi zgodba o Emmi in Leu čisto nesmiselna. Samo premetena igra, kako zapeljati neznanko, neznanca. Nekako tako, kot se igrata Valmont in markiza Merteuille v Laclosovem romanu (v pismih) *Neverna razmerja*, kar se ne more končati drugače kot s praznino.

Tega se zavedata tudi Leo in Emmi. V svojih dialogih hočeta priti do resnice o tem, ali je ta ljubezen iluzija ali ne. Če si tega vprašanja ne bi postavljala, bi prav lahko stopila v prazno. V večnost, v kateri Leo piše »srce parajoče ljubezenske mejle«, kot pravi v *Proti severnem vetru*, za zabavo gospodinje, ki ji v življenju v bistu nič ne manjka, ali pa v pekel madame Bovary, ki zapusti moža zaradi ženskarja, ki zapusti njo zaradi naslednje ženske.

Zato se sprašujeta, kaj pomenita drug drugemu. Kaj sva midva? Sva sploh resnična? Ali sva le domišljajska projekcija svojih želja? To se sprašujeta, to govori tudi Bernhard. Kljub dvomom pa sprejmeta vero. Verjameta v resničnost svoje ljubezni, čeprav nočeta biti slepa. »Kar ti pomeniš meni, mi pomeni najmanj toliko kot to, kar jaz pomenim tebi,« reče Leo pred prvim srečanjem. Dlje z razumom ne moreta, ostane jima samo vera, da je temu tako. Dokler se ne srečata. Srečanje z nečim, kar je do tistega trenutka obstajalo samo v besedah (ali slikah), je vedno posebno soočenje z resničnostjo. To se ne dogaja prav pogosto, a nekaj podobnega se zgodi na primer, ko prvič v živo vidimo original kakšne slike ali predmeta. Recimo, ko v muzeju v živo vidimo *Wilendorfsko Venero*. Ali ko stopimo skozi vrata Auschwitza. Kar si poznal samo "od daleč", je zdaj dejansko pred tabo, je tam, kjer si ti. Zato je izkušnja ob neposrednem soočenju s tem, kar sicer poznaš, o čemer si toliko prebral, popolnoma drugačna, čeprav gre za isto stvar. Eksistencialni preskok, je temu rekel Leo.

Ne glede na to, kako dobro se Emmi in Leo v besedah poznata, sta prvič v kavarni spet tujca. In prav tu je očitno, kako zelo se njuna ljubezen »veseli resnice«. Njun dialog je ves čas prežet z iskanjem resnice. Pogosto tudi s komičnim efektom, saj seveda nimata božanskega védenja kot Kristus, ki mu Peter na koncu reče: »Ti vse veš, ti veš, da te ljubim.« Ne, Emmi in Leo kot mi vsi ne vidita neposredno v srce. Njuni dvomi ju vodijo tudi do napačnih sklepov in zato tudi do prepira. Prepир med dvema, ki se ljubita, pa je iz distance seveda smešen, saj se prej ali slej izkaže kot pomota. Tudi z Glattauerjevima junakoma je pogosto tako. Komična zmeta je stalni spremljevalec njunega dialoga. V nasprotju s tragično si obeta najbolj nesrečen konec, konec ljubezni in temu ustrezno držo. Ko pa se zmeta izkaže kot nesporezum, je ta drža v popolnem in komičnem nasprotju s srečo, ki jo junaku prinese to spoznanje. Kot na primer pri dialogu o Emmijini ločitvi. Ko jo Leo vpraša, če bi se ločila od moža, mu ona odgovori, da ne. Leo takoj zavzame pozo mladega Wertherja, nesrečno zaljubljenega in zato tragičnega Goethejevega junaka. Nekaj replik kasneje, ko mu ona pojasni, da se od njega ne more ločiti, ker je že ločena, pa ta njegova drža postane absurdna in zato smešna. Glede na to ima gledališka

uprizoritev precejšnjo prednost pred romanom, saj so v njej take zmote očitne precej prej. Komedije pogosto dajejo gledalcu občutek superiornosti nad junaki. Poleg napisanih besed je mogoče takoj videti tudi Emmijin nagajivi nasmešek, skupaj z Leovim tragično romantičnim izrazom. V gledališču ju lahko vidimo z distance, skoraj z božanskim védenjem lahko opazujemo, kako ljubita. Tudi kadar uporabljata besede, katerih pomen je drugačen od njunih resničnih misli, ali kadar molčita.

Ljubezen je igra med razkritim in prikritim, med vero in dvomom. Leo in Emmi jo igrata samo z besedami. V pismih pa se razodeva z drugačnim jezikom. Čeravno napisane v strastnem ognju, besede prihajajo z daljšim premislekom. Čustva se ne izrazijo neposredno, kot se to zgodi z glasom (ki nas pogosto izda :)), z objemom ali dotikom. Napisane pogosteje pretehtamo. Zato njun dialog včasih poteka tudi kot šahovska igra, poteza za potezo. Zmaga v tej igri je resnica, ki se ji bližata korak za korakom. Izguba v tej igri je sam konec igre. Kjer ne more biti več novih besed. Prav zamolčano lahko najbolj ogrozi njuno igro. Leo v *Vsakh sedem valov* vstopa prav z bremenom zamolčanega. Emmi ne ve za pismo, ki ga je Leu poslal njen mož. Z Emmijine perspektive jo je izdal. In samo dve možnosti ima, umik in resnico. Najprej se odloči za umik, potem za resnico. Za vsem skupaj pa leži ena sama odločitev. Oba, Emi in Leo, od samega začetka igrata besedno ljubezensko igro odprto in iskreno. Prav ta nujna drža je glavni motor zgodbe njunega razmerja in hkrati neodgovorjena skrivnost igre. Zato jo zaključí *Proti severnemu vetru* in začne *Vsakh sedem valov*. Neiskrenost pomeni konec igre. Priznanje pa v resnici ne, čeprav Emmi z velikimi črkami napiše konec. Ne konec svoje ljubezni, konec igre. A ljubezen se »veseli resnice« tudi kadar boli, saj »vse prenaša, vse veruje, vse upa, vse prestane«. Med Leom in Emmi ostaja prav kot resnica, njun odnos je prostor, kjer sta lahko povsem taka, kot sta. Njuno dopisovanje je pisanje dnevnika, najbolj intimno in povsem notranje doživetje. Pomen te iskre-nosti se kaže v kontrastu med fizično bližino in molkom, ki sledi Leovemu priznanju. Ko se jima hkrati zgodi fizična bližina in molk, kar si z grenkobo priznata. Spoved, pokora in odpuščanje. Emmijino odpuščanje ni samo formalno, prav tako

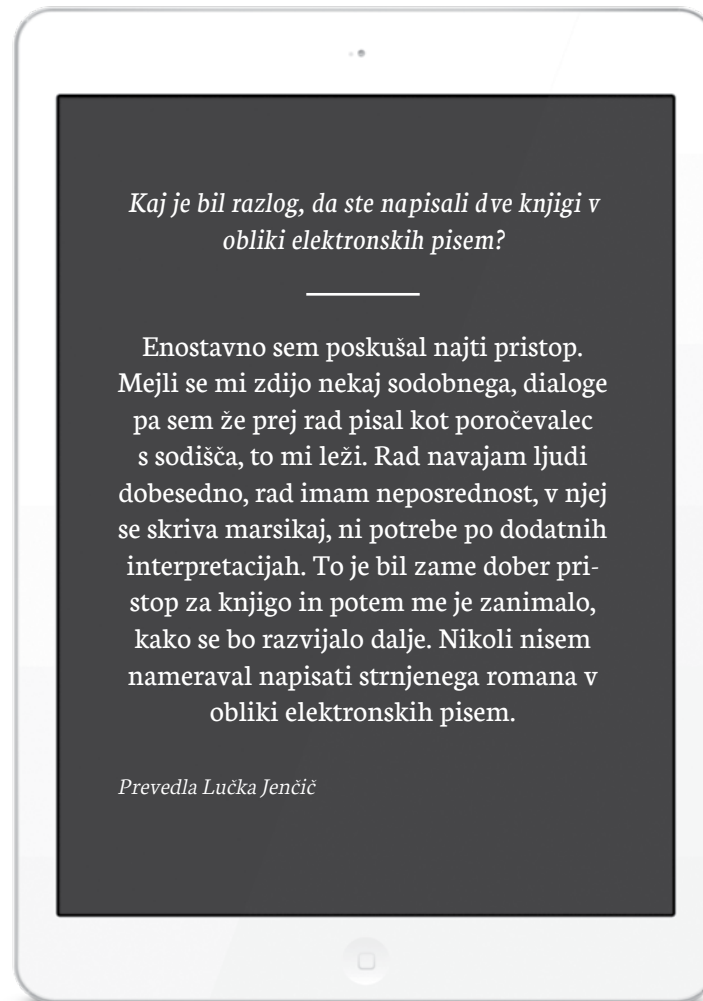

ne racionalno dejanje, je stvar občutja. »Pisanje tebi mi dobro dene,« napiše, ko sama prekine molk. Ko se znova pogovarjata, razlog za molk izgine. Intimnost je spet vzpostavljena. Hkrati pa ljubezen pokaže še en svoj obraz. »Dobrotljiva je ljubezen ... ni brezobzirna ... ne da se razdražiti, ne misli hudega.«

Šele po priznanju in odpuščanju svojo ljubezen, svoj odnos, njun Midva povežeta z drugimi. Ko po molku znova zaživi, ne more več obstajati ločeno od realnosti, zaprta med elektronske signale in natisnjene znake. Med njima obstaja močnejše kot prej: samo Midva si lahko poveva vse. In Midva vzpostavlja odnos do drugih. Do Bernharda in do Pamele. Tako, da Leo želi vse dobro Emmi in Bernhardu, Emmi pa Leu in Pamelu. Brez preračunljivosti, samo zato, ker sta tudi onadva del Njunega sveta. Zvezi ne razpadeta zaradi "afere", ampak zato, ker jima umanjka prav ta resnica, ki obstaja med Leom in Emmi.

V zgodbi Emmi in Lea igra resnica enako vlogo kot ljubezen. Ta povezanost nas spet pripelje do teologije. Iskanje resnice pripelje do ljubezni, v kateri se vse razkrije. To ni resnica, odvisna od človekove volje, ampak je absolutna tako kot ljubezen. Leo se je racionalno odločil, da se bo zaljubil v Pamelu, ker je bila prva ženska, ki ga ni spominjala na Emmi, od katere se je odmaknil. »Bil sem navdušen nad tem, da jo ljubim. Samo: nikoli se nisem spraševal, ali jo zares.« Ko se enkrat začne spraševati, se spet pojavi Emmi. Z njo se sprašuje in odgovor je vedno enak.

Skozi preprosto, v očeh sveta celo nepomembno in neusodno zgodbo romantična komedija *Vsaki sedem valov* resno in široko spregovori o ljubezni, ne kot navidezni in nedosegljivi vrednoti, pač pa kot o glavnem gibalju življenja. Avtor jo postavi za izhodišče in pri njej vztraja do konca zgodbe, kljub neugodnim okoliščinam, v katere jo umesti. Seveda je umetniško delo fiktivno, tako kot so sanje postavljene med resničnost in izmišljijo. Vprašanje je, kako njegovo sporočilo sprejmemo. Ali resnična ljubezen res obstaja? Ja, v romantični komediji že. Pa v naših življenjih? O tem se je treba spraševati in iskreno odgovarjati. In verjeti v trenutkih dvoma in molka. Ko jo zaslutimo, pa ji pustiti mesto v svojem srcu in točko na dlani. Jaz ji.

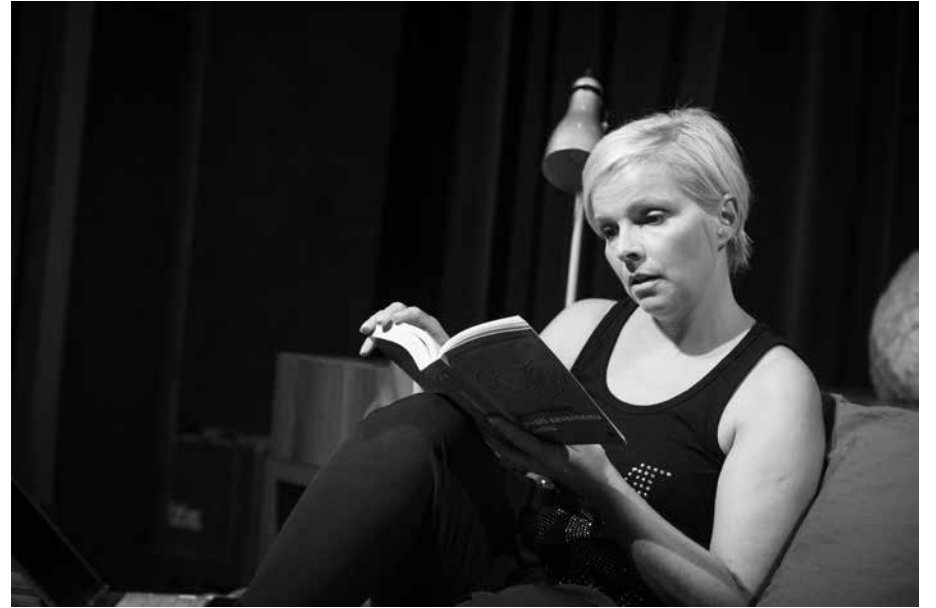

Zgoraj: Rok Vihar, Vesna Slapar (fotografija z vaje)
Desno: Vesna Slapar, Rok Vihar (fotografija z vaje)

Levo: Rok Vihar, Vesna Slapar (fotografija z vaje)
Zgoraj: Vesna Slapar (fotografija z vaje)

Levo: Vesna Slapar, Rok Vihar (fotografija z vaje)
Zgoraj: Rok Vihar, Vesna Slapar (fotografija z vaje)

PREGLED SEZONE

PREŠERNOVEGA GLEDALIŠČA KRANJ

Predstava	Doma	Na gostovanjih	V sezoni 2014/15	Skupno ponovitev od premiere
Avtorski projekt: 25.671	-	3	3	29
Ivo Svetina: ABC ODER KRIEG (Quasi una fantasia)	3	7	10	10
John Patrick Shanley: DVOM	-	8	8	42
Frédéric Sonntag: GEORGE KAPLAN	11	-	11	11
Marie NDiaye: HILDA	20	-	20	20
Vinko Möderndorfer: JAZ, BATMAN	2	15	17	38
Evald Flisar: KOMEDIJA O KONCU SVETA	10	-	10	10
Boris A. Novak: MALA IN VELIKA LUNA	-	8	8	118
Nebojša Pop-Tasić: MARLENE DIETRICH	1	3	4	41
Svetlana Makarovič: MRTVEC PRIDE PO LJUBICO	3	17	20	35
Ela Peroci - Desa Muck: MUCA COPATARICA	4	7	11	95
Ulrich Hub: NA NOETОВI BARKI OB OSMIH	3	17	20	20

Franz Xaver Kroetz: PRI HLEVARJEVIH	11	-	11	11
Anton Tomaž Linhart: ŽUPANOVA MICKA	8	-	8	252
SKUPAJ	76	85	161	

V organizaciji Prešernovega gledališča je bilo v sezoni 2014/2015 odigranih:

- 161 predstav Prešernovega gledališča,
- 110 ponovitev 86 različnih gostujočih predstav,
- 110 drugih prireditev.

Vseh predstav in prireditev je bilo 381, ogledalo si jih je 47.186 obiskovalcev.

IGRALSKI NASTOPI

GRALKA-IGRALEC					
Aleksandra Balmazović	k. g.	Mina Karadžić	ABC ODER KRIEG	10	10
Ivan Bekjarev	k. g.	Vuk Karadžić	ABC ODER KRIEG	10	10
Jan Bučar	k. g.	Komet, Snohodec, Sonce	MALA IN VELIKA LUNA	8	8
Maja Frančeskin	k. g.	Maja Frančeskin	25.671 (avtorski projekt)	3	3
Davor Herceg	k. g.	Pianist	MARLENE DIETRICH	1	1
Ana Hribar	k. g.	Luna	MALA IN VELIKA LUNA	8	8
Nina Ivanič	k. g.	Severnica	MALA IN VELIKA LUNA	8	8
Jure Ivanušič	k. g.	France Prešeren	ABC ODER KRIEG	10	10
Vesna Jevnikar		Vesna Jevnikar Hlevarjeva, njegova žena Mrtva Mlinarica Sestra Alojzija Beauvier Mama, Markova mama Elvira, 48	25.671 (avtorski projekt) PRI HLEVARJEVIH MRTVEC PRIDE PO LJUBICO DVOM JAZ, BATMAN KOMEDIJA O KONCU SVETA	3 11 20 8 17 10	69
Jose	k. g.	Golob	NA NOETОВI BARKI OB OSMIH	20	20
Maša Kagao Knez	k. g.	Gospa Muller	DVOM	8	8
Robert Kavčič	k. g.	Godec	ŽUPANOVA MICKA	8	8
Rok Kunaver	k. g.	Piratski krmar, Zaljubljeni maček, Gospod Falzet	MALA IN VELIKA LUNA	8	8
Jernej Kuntner	k. g.	Piratski kapetan, Zvezdogled	MALA IN VELIKA LUNA	8	8
Desa Muck	k. g.	Muca Copatarica	MUCA COPATARICA	11	11
Matevž Müller	k. g.	Komet, Snohodec, Sonce	MALA IN VELIKA LUNA	8	8

Peter Musevski		Sepp Željkov oče C Jernej Kopitar Majerhold, 55	PRI HLEVARJEVIH JAZ, BATMAN GEORGE KAPLAN ABC ODER KRIEG KOMEDIJA O KONCU SVETA	11 17 11 10 10	59
Valentin Oman	k. g.	Jaka	ŽUPANOVA MICKA	8	8
Saša Pavlin Stošič	k. g.	Drugi pingvin	NA NOETОВI BARKI OB OSMIH	20	20
Vesna Pernarčič		Druga Micika Corinne Mlada Marlena Jola Špelca Micka Antonia pl. Hoeffern	MRTVEC PRIDE PO LJUBICO HILDA MARLENE DIETRICH JAZ, BATMAN MUCA COPATARICA ŽUPANOVA MICKA ABC ODER KRIEG	20 20 4 17 11 8 10	90
Judita Polak	k. g.	Judita	MRTVEC PRIDE PO LJUBICO	20	20
Pavel Rakovec	k. g.	Zajec Glažek	MUCA COPATARICA ŽUPANOVA MICKA	11 8	19
Darja Reichman		Darja Reichman Mati Gospa Lemarchand Stara Marlena Tina E Tonka Šternfeldovka	25.671 (avtorski projekt) MRTVEC PRIDE PO LJUBICO HILDA MARLENE DIETRICH JAZ, BATMAN GEORGE KAPLAN MUCA COPATARICA ŽUPANOVA MICKA	3 20 20 4 17 11 11 8	94
Ciril Roblek	k. g.	Ciril Godec	MRTVEC PRIDE PO LJUBICO ŽUPANOVA MICKA	20 8	28

Miha Rodman		Prvi pingvin Miha Rodman Anzel Franck Bernard Žele, Kriminalist D Janezek	NA NOETОВI BARKI OB OSMIH 25.671 (avtorski projekt) MRTVEC PRIDE PO LJUBICO HILDA MARLENE DIETRICH JAZ, BATMAN GEORGE KAPLAN MUCA COPATARICA	20 3 20 20 4 17 11 11	106
Vesna Slapar		Vesna Slapar Beppi Sestra Jakobina Gospa učiteljica za slovenščino B	25.671 (avtorski projekt) PRI HLEVARJEVIH DVOM JAZ, BATMAN GEORGE KAPLAN	3 11 8 17 11	50
Bojan Stojanov	k. g.	Bojan Stojanov	25.671 (avtorski projekt)	3	3
Joži Šalej	k. g.	Pianist	MARLENE DIETRICH	4	4
Aljoša Ternovšek		Tretji pingvin Aljoša Ternovšek Mlinarjev Gašper A Bobek Joe Orton, 25	NA NOETОВI BARKI OB OSMIH 25.671 (avtorski projekt) MRTVEC PRIDE PO LJUBICO JAZ, BATMAN GEORGE KAPLAN MUCA COPATARICA KOMEDIJA O KONCU SVETA	20 3 20 17 11 11 10	92
Alenka Tetičković	k. g.	Kuža, Zaljubljena muca, Gospa Basova	MALA IN VELIKA LUNA	8	8
Ana Urbanc	k. g.	Prva Micika	MRTVEC PRIDE PO LJUBICO	20	20
Borut Veselko		Borut Veselko Hlevar Sveti Tadej Oče Brendan Flynn Pero, Oče Tulpenheim Matija Čop Konjevič, 50	25.671 (avtorski projekt) PRI HLEVARJEVIH MRTVEC PRIDE PO LJUBICO DVOM JAZ, BATMAN ŽUPANOVA MICKA ABC ODER KRIEG KOMEDIJA O KONCU SVETA	3 11 20 8 17 8 10 10	87
Rok Vihar	k. g.	Anže	ŽUPANOVA MICKA	8	8

Matjaž Višnar		Stari mož Matjaž Višnar Marko Tine Monkof	NA NOETОВI BARKI OB OSMIH 25.671 (avtorski projekt) JAZ, BATMAN MUCA COPATARICA ŽUPANOVA MICKA	20 3 17 11 8	59
Tina Vlašič	k. g.	Tina Vlašič	25.671 (avtorski projekt)	3	3

JAVNI ZAVOD PREŠERNOVO GLEDALIŠČE KRANJ

Glavni trg 6, 4000 Kranj
www.pgk.si
pgk@pgk.si

Tajništvo 04 / 280 49 00

Faks 04 / 280 49 10

Blagajna: 04 / 20 10 200; blagajna@pgk.si

Blagajna je odprta od ponedeljka do petka od 10.00 do 12.00, ob sobotah od 9.00 do 10.30 ter uro pred začetkom predstav.

Direktorica: Mirjam Drnovšček, 04 / 280 49 12; mirjam.drnovscek@pgk.si

Vodja umetniškega oddelka in dramaturginja: Marinka Postrak, 04 / 280 49 16; marinka.postrak@pgk.si

Marketing in odnosi z javnostjo: Renata Skrjanc, 04 / 280 49 18; info@pgk.si

Koordinator programa in organizator kulturnih prireditev: Robert Kavčič, 04 / 280 49 13; robert.kavcic@pgk.si

Poslovna sekretarka: Gaja Kryštufek Gostiša, 04 / 280 49 11; pgk@pgk.si

Blagajničarka: Damijana Bidar, 04 / 20 10 200; blagajna@pgk.si

Tehnični vodja: Igor Berginc

Garderoberka: Bojana Fornazarič

Frizer in oblikovalec maske: Matej Pajntar

Inspicenta: Ciril Roblek in Jošt Cvikel

Lučni mojster: Bojan Hudernik

Tonski mojster: Robert Obed

Odrska tehnika: Simon Markelj in Robert Rajgelj

Oskrbnik: Boštjan Marčun

Čistilka: Bojana Bajželj

Igralski ansambel: Vesna Jevnikar, Peter Musevski, Vesna Pernarčič, Darja Reichman, Miha Rodman, Vesna Slapar, Aljoša Ternovšek, Borut Veselko

Strokovni svet PGK: Alenka Bole Vrabec (predsednica), Alen Jelen, Darja Reichman, Marko Sosič, Borut Veselko

Svet PGK: Stanislav Boštjančič (predsednik), Joško Koporec, Alenka Primožič, Darja Reichman, Drago Štefe

Gledališki list javnega zavoda Prešernovo gledališče Kranj

Sezona 2015/2016, uprizoritvev 1

Zanj: Mirjam Drnovšček

Odgovorna urednica: Marinka Postrak

To številko uredila: Marinka Postrak

Lektorica: Maja Cerar

Fotograf: Boris B. Voglar

Oblikovalec: Dani Modrej

Tisk: Tiskarna Ekart d.o.o.

Naklada: 2000 izvodov

MESTNA OBČINA KRANJ

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Za pomoč se zahvaljujemo podjetjem

Hotel Creina
RESTAURANT

Corenjski Glas

Prešernovo gledališče Kranj je član mednarodne gledališke mreže NETA -
New European Theatre Action (Nova evropska teatarska akcija).

MESTNO GLEDALIŠČE PTUJ

Mestno gledališče Ptuj - Ptuj City Theatre
Slovenski trg 13, 2250 Ptuj, Slovenija

Telefon: 02 749 32 50 (tajništvo in blagajna)

Telefaks: 02 749 32 51

Elektronska pošta: info@mgp.si

www.mgp.si

Blagajna je odprta vsak delavnik od 9. do 13. ure (ob sredah do 17. ure) in uro pred predstavo.

Peter Srpčič, direktor; peter.srpcc@mgp.si

Ana Strelec Bombek, organizatorica in koordinatorica kulturnega programa; ana.strelec@mgp.si

Simon Puhar, vodja tehnike in lučni mojster; simon.puhar@mgp.si; tehnika@mgp.si

Petra Kurnik, pisarniška referentka; tajnistvo@mgp.si

Andrej Cizerl Kodrič, odrski mojster; tehnika@mgp.si

Irena Meško, scenska garderoberka; tehnika@mgp.si

Danijel Vogrinec, tonski mojster; tehnika@mgp.si

Člani Sveta zavoda Mestnega gledališča Ptuj: Lidija Majnik (predsednica),

Franjo Rozman, Peter Pribožič, Simon Šerbinek, Robert Križanič,

Branka Bezeljak, Ana Strelec Bombek

Za gledališče Peter Srpčič

Delo Mestnega gledališča Ptuj omogočajo

MESTNA OBČINA PTUJ

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Lažjota prihodnosti

